

ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Загальна кількість годин – 6

Форми занять: лекція (2 години), практичне заняття (4 години)

План заняття

1. Основні поняття та категорії конфліктології. Поняття про конфлікт та його види.
2. Причини виникнення конфліктів в освітніх закладах.
3. Функції конфліктів. Структура конфліктів. Динаміка конфліктів в освітніх закладах та шляхи їх попередження та вирішення.
4. Конфліктологічна компетентність педагога.
5. Технологія конструювання конфліктної ситуації як засобу вирішення педагогічних задач
6. Методи психокорекції конфліктної поведінки учнів та розв'язання конфлікту в учнівському колективі.

Анотація

Основні поняття та категорії конфліктології. Поняття про конфлікт та його види. Причини виникнення конфліктів в освітніх закладах. Функції конфліктів. Структура конфліктів. Динаміка конфліктів в освітніх закладах та шляхи їх попередження та вирішення. Конфліктологічна компетентність педагога. Технологія конструювання конфліктної ситуації як засобу вирішення педагогічних задач. Методи психокорекції конфліктної поведінки учнів та розв'язання конфлікту в учнівському колективі.

Визначальним фактором конфліктологічної компетентності педагога є аналіз та розуміння основних причини виникнення конфліктів в установах середньої освіти:

а) «зіткнення» різних соціальних ролей, що виконуються однією людиною чи кількома людьми, групами («конфлікт ролей»);

б) «зіткнення» кількох бажань у свідомості однієї людини або «зіткнення» свідомостей кількох людей /груп/ з приводу одного й того самого бажання /«конфлікт бажань»/;

в) «зіткнення» цінностей, норм поведінки, життєвого досвіду при взаємодії та спілкуванні людей, груп, «конфлікт норм поведінки»; аналіз та розуміння об'єктивно-суб'єктивної природи виникнення конфліктів: обумовленість конфліктів зовнішніми об'єктивними факторами /соціально-політична та економічна ситуація в суспільстві; стан розвитку та матеріального забезпечення системи освіти; особливості функціонування конкретної освітньої організації тощо (та внутрішніми суб'єктивними факторами /психологічні характеристики учасників конфліктів; міра значущості для них конфліктної ситуації тощо; провідної ролі тих чи інших факторів за різних типів конфліктів таких як: конфліктів «ролей», «бажань», «норм поведінки» у разі внутрішньоособистісних, міжособистісних, внутрішньогрупових і групових конфліктах; розуміння функції конфлікту в регуляції поведінки та діяльності працівників освітніх установ – наявності двох аспектів у конфлікті як психологічному явищі: негативного (деструктивного) та позитивного (конструктивного); основних елементів психологічної структури конфлікту: сторони конфлікту, умови перебігу конфлікту, образи конфліктної ситуації, тип поведінки у конфлікті; динаміку конфліктів в освітніх закладах; управління конфліктами в установах середньої освіти.

Питання для самоперевірки

1. Поняття конфлікту та його основні види.
2. Основні компоненти формули конфлікту.

3. Опишіть на прикладі, як саме можна враховувати формулу конфлікту при прогнозуванні конфліктів та запобіганні їм.
4. Внутрішньо особистісний конфлікт: роль і місце в розвитку особистості.
5. Види невротичних конфліктів: ознаки та особливості.
6. Сформулюйте своє розуміння конфлікту як типу критичних ситуацій на відміну від фрустрації, стресу, кризи.
7. Основні стадії розвитку конфлікту.
8. Основні види завершення конфлікту та особливості вирішення конфлікту.
9. Позитивні та негативні функції конфліктів.
10. Основні сигнали конфліктів.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Антонова-Турченко О.Г. Від конфлікту до взаєморозуміння. -К.: Ін-т психології, 1992. - 36 с.
2. Борман Д., Воротина Л., Федерман Р. Менеджмент: Предпринимательская деятельность в рыночной экономике. - Гамбург, 1992. – С. 179-185.
3. Бородкин Ф.М., Коряк Н.М. Внимание: Конфликт. - 2-е изд., перераб. и доп. - Новосибирск: Наука, Сиб. отд-ние. 1989. - 190 с.
4. Гришина Н.В. Я и другие: общение в трудовом коллективе. -Л.: Лениздат, 1990. - 174 с.
5. Донченко Е.А., Титаренко Т.М. Личность: конфликт, гармония. - К.: Политиздат Украины, 1987. - 158 с.
6. Зигерт В., Ланг Л. Руководитель без конфликтов / Сокр. пер. с нем. - М.: Экономика, 1990. - 335 с.
7. Карамушка Л.М. Типи конфліктних ситуацій в управлінській діяльності керівників середньої освіти // Природа, феноменологія та динаміка конфліктів у сучасному світі. Ч. П. - Чернівці: Чернів. Держ. ун-т, 1993. - С. 4-5.

8. Карамушка Л.М. Управлінські конфлікти // Словник-довідник термінів з конфліктології / За ред. -М.І.Пірен, Г.В.Ложкіна. -Чернівці - Київ, 1995. - С. 285-287.

9. Корнелиус Х., Фейр Ш. Выиграть может каждый: Как разрешать конфликты. - М.: Стрингер, 1992. - 215 с.

10. Лукьян Я.Л. Барьеры общения, конфликты, стресс... -Минск: Вишейш. шк., 1986. - 202 с. \

11. Петровская Л.А. О понятийной схеме социально-психологического анализа конфликта // Теоретические и методологические проблемы социальной психологии / Под ред. Г.М.Андреевой, Н.Н.Богомоловой. - М.: Изд-во МГУ, 1977. - С. 126-143.

12. Рыбакова М.М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М: Просвещение, 1991. -128с.

13. Скотт Дж.Г. Конфликты, пути их преодоления.- К.: Внешторгиздат, 1991. -222 с.

14. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента /Пер. с англ. - М.: Дело, 1992. - С. 516-562.

15. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию, или переговоры без поражения / Пер. с англ. - М.: Наука. 1992. - 158 с.

<http://www.konfliktmanagement.ru>

<http://www.konfliktmanagement.ru>

Орієнтовний перелік проблемних питань для самоосвіти в міжкурсовий період в межах зазначеної теми

1. Форми спілкування, їх вплив на виникнення та подолання конфліктів.

2. Основні способи впливу на людей у процесі виникнення і ескалації конфліктів.

3. Конфліктогени спілкування, їх види та роль в ескалації конфліктів.

4. Роль і місце емпатії та емпатійного слухання у профілактиці

подоланні конфліктів.

5. Основні фази та прийоми раціонально-інтуїтивної моделі вирішення конфліктів (за Скоттом).

6. Основний зміст моделі оволодіння конфліктною ситуацією.

7. Основні чотири стратегії вирішення конфліктів. Обґрунтуйте, яка з них найбільш конструктивна і чому.

8. Психологічні прийоми вирішення конфліктів.

9. Як Ви розумієте, що таке внутрішня готовність до вирішення конфлікту?

10. Як Ви розумієте, що важливіше при вирішенні конфліктів, проблема чи особистість?

11. Опишіть можливості, стадії, специфіку картографії конфлікту.

12. Психологічні методи прогнозування конфліктів.

13. Основні види стилів поведінки та їх наслідки.

14. Що таке вибір адекватного стилю поведінки? Сформулюйте критерії вибору.

15. Роль та особливості вербальних і невербальних компонент у виникненні та ескалації конфліктів.

16. Основні методи вирішення конфліктів.

17. Психологічні засоби запобігання та вирішення конфліктів.

18. Основні принципи безконфліктної поведінки.

19. Основні способи посередництва у конфліктах.

20. Основні передумови переговорного процесу, його стадії та прийоми.